

Editorial 2015/X/2

Jana Dlouhá

Envigogika 10 (2) - Editorial

Publikováno/Published 2. 10. 2015

DOI: [10.14712/18023061.497](https://doi.org/10.14712/18023061.497)

Vážení čtenáři Envigogiky,

začneme tentokrát pozitivně – minulý týden proběhl [celosvětový summit v New Yorku](#), který schválil dohromady [17 cílů udržitelného rozvoje](#), což má být společná agenda světa do roku 2030. Jsou zde shrnuty základní předpoklady důstojného života, které ovšem nejsou samozřejmě dostupné pro každého člověka naší planety; představitelé 160 států včetně ČR (reprezentoval ji vicepremiér Bělobrádek) se teď zavázali, že tuto situacilepší. Jak ukazuje [Glopolis](#), z celkového množství 169 schválených podcílů je většina relevantních též pro Českou republiku (163); nejvíc „domácích úkolů“ má rezort MŽP (34), a školství zajišťuje 10 z nich (další je ovšem potřeba řešit v meziresortní spolupráci). [Celosvětově](#) je analyzována startovní pozice jednotlivých zemí v tomto procesu: můžeme tak srovnávat, jak si v různých oblastech [stojí ČR](#). Ukazuje se, že jsme premianty v oblasti vzdělávání, protože 92,8 % z nás ukončilo alespoň střední školu. Podle statistických zdrojů ([Global Education Digest, 2011](#), str. 144) se ovšem tento ukazatel (dosažené „nižší středoškolské vzdělání“, ISCED 2) vztahuje na děti od 11 do 15 let – v našem systému tak jde o základní školu a naší zásluhou tedy je, že ji dokončilo (po Japonsku) nejvíc dětí. Takže můžeme jen doufat, že si Česká republika nevezme toto (téměř) prvenství za vzor pro práci v dalších oblastech, a že směrem k roku 2030 se budeme posouvat v souladu s našimi mezinárodními závazky ke skutečné kvalitě a (nebojme se to říci) pokroku.

Současné debaty o „transformaci vzdělávacího systému směrem k udržitelnosti“, jak se celému procesu v naší oblasti poměrně šroubovaně říká, jsou pro nás příležitostí k novému zamyšlení nad smyslem a cíli vzdělávání v dnešní „výkonnostně orientované“ době. Toto číslo Envigogiky sleduje, jaké možnosti se v tomto prostoru na různých úrovních otevírají, a jak je lze uchopit v samotné praxi. Přinášíme vám tak například zprávu o současném stavu [„ozelenění“ vysokých škol v Srbsku](#) (autoři Vesna Nikolić, Jelena Ranitović a Slobodan Milutinović ukazují hlavně, jak je termín „udržitelný rozvoj“ různým způsobem (ne)pochoopen v tamní VŠ politice a praxi). Podobné téma metodicky zpracovávají autorky Jana Ružičková, Marta Nevřelová a Blanka Lehotská pro slovenské prostředí – analyzují [programy Přírodovědecké fakulty UK v Bratislavě](#) (dospívají k závěru, že přes všechny chvályhodné snahy a posuny zde chybí některá důležitá témata). Nakonec též vidíme, jak se [vyššíhoškolské vzdělání v Arménii](#) v současném období všeobecných proměn zaměřuje na kompetence v ochraně přírody a podporuje další schopnosti související s účastí při rozhodování – o tom píše autorka Gayane Poghosyan se svými kolegy. Všechny tyto zprávy o

(často ojedinělých) snahách změnit logiku a fungování celého systému vzdělávání mají jedno společné: porozumění hlavnímu argumentu pro tuto změnu – pojmu „udržitelný rozvoj“ – se liší v různých kulturách a též podle dějinných souvislostí, což má pak v praxi mnoho různorodých projevů či dopadů.

A už se ve svých úvahách přesunujeme na úroveň základních škol, pro které Jan Bartoš a Tomáš Matějček popisují [výzkum zaměřený na problematiku environmentálních postojů](#) – mj. sledují, jak o nich učitelé přemýšlí a pracují s nimi ve výuce, anebo zda dochází k přenosu postojů mezi žáky a jejich rodiči. Z hodnocení (na druhé straně) [mimoškolní výchovy v dlouhodobém programu „Dva jsou víc než jeden“](#) se ukazuje, které metody přispívají k inkluzi ve vzdělávání, a to z hlediska osobnostně sociální výchovy, environmentální výchovy a řemeslných činností (autoři Lenka Broukalová, Václav Broukal, Jan Činčera a Zdeňka Sopůšková dokládají, že jednoznačně nejvhodnější jsou právě řemeslné aktivity). Na závěr tohoto (neúplného) obrázku o probíhajících posunech v pedagogických přístupech a praxi se dotkneme i škol mateřských – autorky Viera Novanská, Jana Škvarková a Bohumila Barková zde [nabízejí soubor indikátorů udržitelného rozvoje](#), který lze použít při interních auditech a tedy pro účely vnitřní proměny mateřských škol. Předškolnímu vzdělávání se věnují také dva informační texty popisující [výsledky jedné cesty do Berlína](#) za tamními (pěti) lesními mateřskými školami a (jediným) centrem výzkumu pro děti (Tereza Valkounová), i ještě [daleko napínavější příběh](#) o tom, jak byla lesní alternativa předškolního vzdělávání v České republice nakonec (po dlouhém snažení několika dobrých duchů) zachráněna – jak píše Vendula Soběslavská.

Věnujte prosím pozornost též textu povahy inspirační, který jsme pro vás přeložili z časopisu Science. Zabývá se [propojením přírodovědného a environmentálního vzdělávání](#) – autoři (Arjen Wals a jeho kolegové) prosazují širokou spolupráci mezi vědci, učiteli a veřejností, založenou například na soustavném rozšiřování oborového pohledu o mezioborové souvislosti, nebo vytváření vztahů mezi vědeckými informacemi a tradičními znalostmi (domorodými zkušenostmi a místně zakotvenými poznatky). Znamená to, že ačkoliv se přírodovědné vzdělávání vyvíjelo dlouhou dobu odděleně od environmentálního, současný výzkum a vývoj v obou oblastech ukazuje na nutnost posilování vazeb mezi nimi, přičemž lze zapojit též laickou veřejnost. K tomu směřuje tzv. občanská věda – označení pro postup, kdy místní občané mohou sami monitorovat změny životního prostředí s využitím rozmanitých technologií a data předávat vědcům ke zpracování.

To je v tomto čísle vše, číst si ale můžete i v textech, které průběžně přibývají v dalších připravovaných číslech Envigogiky, z nichž jedno vyjde do konce tohoto roku.

Krásné podzimní dny u zajímavého čtení přeje

Redakce Envigogiky